

NSDM ÅRSMELDING 2023

Nasjonalt senter for distriktsmedisin /
Boaiddoalmedisiinna našunála guovddáš
UiT Norges arktiske universitet

INNHOLD

1	NSDMs formål, organisering og finansiering	5
1.0	Bakgrunn	5
1.1	Fagmiljø	5
1.2	Personell	5
1.3	NSDM senterråd 2021-2023	7
1.4	Samarbeidspartnere	7
1.5	NSDM på nett og sosiale medier	7
2	Anders forsdahls pris	8
3	Forskning	9
3.1	Evaluering av forsøket med primærhelseteam	9
3.2	Utvikling og forvaltning av humankapital i nord: longitudinelle studier av mobilitet og yrkeskarrierer blant kandidater fra UiT Norges arktiske universitet	10
3.3	Evaluering av handlingsplan for allmennlegetjenesten	10
3.4	ALIS-Vest	11
3.5	Spesialistutdanning for leger i allmennmedisin (ALIS) – en følgestudie	12
3.6	Nordsjøturnus (rotasjonsordninger) for allmennleger	13
3.7	Psykatri- og rustjenester i distrikt	14
3.8	Vikarlegebruk i distrikt	14
3.9	Administrative reaksjoner i allmennpraksis – forskerlinjestudent	15
3.10	Masteroppgaver med NSDM-veiledning og – relevans	15
3.11	Fagfelleaktiviteter	17
4	Utviklingsprosjekter	18
4.1	FørsteBEST	18
4.2	God og riktig rekruttering i Vesterålen – et vinnende lag	18
4.3	Gjenoppdag gleden ved allmennmedisin	19
4.4	Generalistkompetanse	20
5	Konferanser, undervisning og møter	21
5.1	NSDMs jubileumsseminar på Sommarøy 20.- 21.september	21
5.2	Samling i Skottland 29.november - 1.desember	21

5.3 Konferanser og seminarer	22
5.4 Undervisning	25
5.5 Møter	26
6 Programmet	27
6.1 Formål	27
6.2 Programrådet 2022-2023	27
6.3 Tildelinger/prosjekter 2023	28
7 Verv og nettverk 2023	29
8 Publikasjoner i 2023	30
8.1 Vitenskapelige artikler	30
8.2 NSDM-rapporter	30
8.3 Andre rapporter	30
8.4 Kronikker, innlegg etc	30
8.5 Høringer og innspill	31

1 NSDMS FORMÅL, ORGANISERING OG FINANSIERING

1.0 Bakgrunn

Formålet for NSDM er å fremme forskning, fagutvikling, utdanning og nettverk blant leger og helsepersonell i distriktene for å bygge bro mellom praksis, akademi og myndigheter, og å bidra til økt kvalitet, rekruttering og stabilitet i helsetjenesten i distriktene.

Vårt arbeid skal preges av pålitelighet, fleksibilitet og respekt – internt og i samarbeid med andre.

I samsvar med vår Strategiplan for 2022-24 prioriterer vi følgende aktivitetsområder:

1. Kunnskapsutvikling, -oppbygging og -støtte
2. Brobyggervirksomhet mellom praksis, forskning utdanning og forvaltning
3. Kvalitetsutvikling og innovasjon i tjenestene
4. Rekruttering og stabilisering av personell
5. Bygging av kompetansenettverk nasjonalt og internasjonalt

NSDM er organisert som en ekstern enhet knyttet til UiT Norges arktiske universitet, Institutt for samfunnsmedisin (ISM). Senteret samarbeider med ISM om administrative oppgaver knyttet til økonomi, lønn og personalforvaltning ut fra overenskomster for eksternt finansierte tiltak. I 2020 inngikk NSDM og ISM en samarbeidsavtale basert på en prosess der roller og forventninger ble forhandlet og avklart. ISM har det formelle faglige ansvaret, men NSDM står fritt innenfor rammene av *Tildelingsbrevet* og generelle regler til å planlegge sin virksomhet.

Finansiering av NSDM skjer gjennom basisbevilgning gjennom statsbudsjettet, samt tilskudd fra Helse Nord og eksternfinansierede prosjekter.

NSDM har et senterråd og et programråd for forskning. Helsedirektoratet har styringsdialogmøter med NSDMs ledelse, leverer et årlig tildelingsbrev og deltar som observatør i senterrådet.

1.1 Fagmiljø

Senteret har sin faglige forankring i Allmenntilleggs forskningsgruppe, forskergruppen Helsetjenesteforskning og samarbeider med seksjon for allmenntillegg og forskningsenheten i allmenntillegg (AFE Nord) – alle lokalisert ved ISM, UiT. NSDM deltar også på årlige møter i Norsk forening for allmenntillegg (NFA), Allmenntilleggsforeningen (AF), Norsk samfunnsmedisinsk forening (NORSAM) og de akademiske allmenntilleggs miljøenes fellesmøter.

1.2 Personell

NSDM består av fire faste forskerstillinger og administrative støttefunksjoner tilsvarende ca en stilling fordelt på en prosjektøkonom og en kommunikasjonsrådgiver. I tillegg har vi

prosjektstillinger av ulik størrelse som knytter til oss dyktige fagfolk med foten godt plantet i praksisfeltet.

NSDM i 2023

Anette Fosse, Birgit Abelsen, Frank Remman, Martin B Harbitz, Marie Hella Lindberg
Magnus Hjortdahl, Anders Svensson, Erik Edward Prestgaard, Hege Bruun, Helen Brandstorp, Henrik Wallumrød

Navn	Stilling	Stillingsprosent	Arbeidsavtale
Anette Fosse	Leder/forsker	100%	Fast
Birgit Abelsen	Forskningsleder/professor	80% NSDM, 20% ISM	Fast
Martin Bruusgaard Harbitz	Forsker/fastlege	50% NSDM, 50% ISM	Fast
Marie Hella Lindberg	Forsker	10% fra 20.09.23, 100% fra 12.02.24	Fast
Anders Svensson	Forsker/kommuneoverlege	20 % prosjektansatt	30.09.2024
Magnus Hjortdahl	Forsker/Allmennlege	10% prosjektansatt	30.06.2024
Helen Brandstorp	Forsker	5 % prosjektansatt	30.09.2024
Hege Bruun	Forsker/HR-leder/spl	10% prosjektansatt	31.12.2023
Erik Edvard Prestgaard	Forsker/fastlege	25% prosjektansatt ut 2023, deretter 10%	30.06.2024
Henrik Wallumrød	PhD-stipendiat ISM	100% ISM-stipendiat, Martin er hovedveileder	31.08.2027
Mona Martinsen	Prosjektleder FørsteBest	20% prosjektansatt	31.12.2024
Frank Remman	Prosjektøkonom	60% for NSDM (ansatt i Helsefak. prosjektkontoret)	Fast

1.3 NSDM senterråd 2021-2023

Senterrådet skal *gi råd* til senterets ledelse om strategier og veivalg, overordnede planer og dokumenter, framdrift og utvikling av NSDM. Senterrådet skal *gi styringssignaler* til senterets ledelse om kunnskapsutvikling og forskning, fagutviklings- og forskningsprosjekter. Senterrådet velges for 2 år.

Instans	Medlem	Varamedlem	Observatør
UiT Norges arktiske universitet	Jill Marit Moholt	Cathrine Arntzen	
Helse Nord	Cecilie Daae	Geir Tollåli	
Fylkesleger	Linda Svori (leder)	Morten Juul Sundnes	
NSDM	Birgit Abelsen	Martin B. Harbitz	
NORSAM/NFA (alternerer)	Terese Folgerø	Klaus Melf	
KS	Hege Lorentzen	Sigrid Askum	
Brukerrepresentant	Odd Arvid Ryan		
Hesledirektoratet			Kine Lynum
KOKOM			Guttorm Bratlebø

1.4 Samarbeidspartnere

NSDM samarbeider med en rekke forsknings- og utviklingsmiljøer nasjonalt og internasjonalt, deriblant UiO, Oslo Economics, Fafo, Agenda Kaupang, Senter for omsorgsforskning, Nord universitet, NTNU, Aalborg universitet, Luleå tekniska universitet, Umeå universitet, National Centre for Remote and Rural Health and Care i Skottland, Universidad de la Sabana og Universidad del Tolima, Colombia.

1.5 NSDM på nett og sosiale medier

Hjemmesiden <https://www.nsdm.no/> er vårt ansikt utad og senterets leder er redaktør i samarbeid med kommunikasjonsrådgiver. Hjemmesiden presenterer senterets arbeid, aktuelle nyheter og er et sted interesserte kan søke forskningsbasert kunnskap om distriktsmedisin. Den gamle nettsiden holdes aktiv da den fungerer som et arkiv for nyttige ressurser og saker fra før juni 2017, <https://nsdm.no/arkiv/>. Hjemmesiden ble oppgradert og modernisert i 2023, og justeres og oppgraderes fortløpende ved behov..

NSDM sin Facebook-side www.facebook.com/Distriktsmed er vår viktigste kanal for å formidle egne og andre relevante nyheter. Nyheter på våre egne nettsider publiseres på Facebook og spres derfra av følgere, eller av at vi betaler for at nyheten skal dukke opp hos et publikum vi selv til en viss grad definerer karakteristika ved. NSDM er også på X: @Distriktmed. Vi har 2800 følgere på Facebook og 1035 følgere på X)

2 ANDERS FORSDAHL'S PRIS

Prisvinner 2023 Peder A. Halvorsen – praksis + akademi = sant!

Peder A. Halvorsen, mangeårig fastlege i Alta i Finnmark og professor i allmenntillegmedisin ved UiT Norges arktiske universitet, ble tildelt Anders Forsdahls pris for 2023. Prisen ble opprettet av NSDM i 2006 og deles ut en gang i året for å hedre en person som over tid har utrettet en markant innsats for helsetjenesten i distrikts-Norge. Peder A. Halvorsen oppfyller kriteriene i statuttene i godt monn.

Forslagsstillerne representerte akademisk og klinisk allmenntillegmedisin fra hele Norge, og de avsluttet begrunnelsen slik:

Halvorsen har en kombinasjon av vidsyn, klartenkthet, strategisk teft, og vennlig væremåte som gjør ham til en ønsket samarbeidspartner i alle sammenhenger. Hans lojalitet og faglige engasjement for distriktene, og særlig Alta og Finnmark, har vært en grunnstein i hele hans karriere. Han har på imponerende vis klart å kombinere sitt distriktsmedisinske engasjement med en akademisk karriere, noe som styrker både distriktene og academia. Peder Halvorsen vil være en meget verdig vinner av Anders Forsdahls pris 2023.

Her er noen flere momenter:

- Omfattende distriktsmedisinsk praksis
- Et sterkt og markant akademisk fotfeste med distriktsmedisinsk og allmenntillegmedisinsk profil, et betydelig internasjonalt nettverk og imponerende publikasjonsliste
- Etablering av Finnmarksmodellen med desentralisert medisinutdanning, og medlem av redaksjonskomiteen i den ferskeste utgaven av Læreboka i allmenntillegmedisin

Begrunnelsen er lang og fylldig, og kan leses i sin helhet her: [Forsdahl 2023 Halvorsen](#)

3 FORSKNING

3.1 Evaluering av forsøket med primærhelseteam

Primærhelseteam (PHT) er tverrfaglige team som inkluderer fastlege, sykepleier og helsesekretær. For å finne ut om PHT, med mer systematisk oppfølging av målgruppen, gir et bedre tilbud til listeinnbyggerne enn den vanlige fastlegeordningen, ble forsøk med PHT startet. I forsøket er det 17 legekantor som prøver ut PHT. Sentrale målgrupper for PHT er brukere med kronisk sykdom, brukere med psykiske lidelser og rusavhengighet, brukere som omtales som «skrøpelige eldre» og brukere med utviklingshemming og funksjonsnedsettelse, samt «svake etterspørrere». Forsøket startet 1. april 2018 og ble formelt avsluttet 31.03.2023. NSDM evaluerer forsøket på oppdrag fra Helsedirektoratet, sammen med Institutt for helse og samfunn ved UiO og Oslo Economics.

I 2023 jobbet evalueringsteamet med å ferdigstille sin sjette og siste statusrapport. Rapporten sammenfatter kunnskapen fra tidligere statusrapporter, samtidig som den presenterer resultater fra nye empiriske undersøkelser og analyser gjennomført i 2023. Sentrale temaer i rapporten inkluderer erfaringer berørte aktører har hatt med PHT, tjenesteendringer med PHT, hvordan finansieringsmodellene fungerer, måloppnåelsen i forsøket, læringspunkter for videre utvikling av fastlegetjenesten og samfunnsnyttene av PHT.

Evalueringsteamet har i 2023 også jobbet med vitenskapelige publiseringer fra evalueringen. Vi publiserte en artikkel i tidsskriftet MAGMA som beskriver hvordan legekantorene i PHT-forsøket jobber som team, hvilke effekter teamarbeidet gir og hvordan disse funnene kan brukes i utformingen av en mer teambasert fastlegetjeneste. Vi drøfter betydningen av en mer teambasert fastlegetjeneste opp mot anbefalingene fra helsepersonellkommissjonen og ekspertutvalget for gjennomgang av allmennlegetjenesten. Vi publiserte videre en artikkel i BMC Health Services Research om pasienterfaringer med PHT. Funnene tyder på at PHT kan bidra til å styrke behandlingskontinuitet, informasjonskontinuitet og relasjonell kontinuitet.

Arbeidet med evaluering av forsøket med PHT vil foregå en bit inn i 2024. Helsedirektoratet skal blant annet arrangere et sluttseminar og evalueringsteamet skal arrangere en internasjonal forskningsworkshop.

Evalueringsskonsortiet ledes av Universitetet i Oslo med professor i helseøkonomi Tor Iversen som prosjektleder. Øvrige deltakere i konsortiet er NSDM og Oslo Economics. Deltakere i konsortiet fra NSDM er Birgit Abelsen og Anette Fosse. NSDM har ansvar for kvalitative intervjustudier i evalueringen.

3.2 Utvikling og forvaltning av humankapital i nord: longitudinelle studier av mobilitet og yrkeskarrierer blant kandidater fra UiT Norges arktiske universitet

I dette prosjektet studerer vi kandidater utdannet ved UiT. Hovedformålene er å utforske hvordan eksisterende registerdata kan brukes og utvikles til forskning om kandidaters mobilitet og karriereløp etter uteksaminering. Prosjektet gjennomføres av NSDM i samarbeid med Handelshøgskolen og Seksjon for forskning og utdanningskvalitet (SEFU) ved UiT.

NSDM har en særlig interesse i å utforske mobiliteten og karriereløpene til kandidater som er utdannet ved de helsefaglige utdanningene som medisin, psykologi og sykepleie. Aktuelle forskningsspørsmål er blant annet:

- Hvilken betydning har oppvekstbakgrunn, opptakskvotering, eksponering for distrikt i løpet av studiet og fleksible studieprogram for mobilitet og karriereløp?
- Hva har omleggingen fra en trekningbasert til en søknadsbasert LIS1-tjeneste (første del av spesialistutdanningen) å si for legers mobilitet og yrkeskarriere?

Forskningsspørsmålene skal belyses med utgangspunkt i data fra felles studentsystem (FS). Data fra FS omfatter kandidater som er uteksaminert fra UiT i perioden 2003 – 2020. Data fra FS kobles til individdata fra andre kilder (særlig SSB).

I 2023 har det blitt arbeidet mye med å tilrettelegge datamaterialet for analyser. Det er gjennomført en del analyser på gruppenivå av kandidater utdannet på medisintutdanningen. En del av disse analysene ble presentert på feiringen av 50 årsjubileumsfeiring UiTs medisintutdanning i oktober 2023. Det har i 2023 også vært arbeidet med søknad til SSB om å koble på et nytt kull med uteksaminerte kandidater (uteksaminert i 2022).

Prosjektet ledes av Birgit Abelsen. Det gjennomføres i samarbeid med Handelshøgskolen og Seksjon for forskning og utdanningskvalitet ved UiT. Arbeidet med prosjektet fortsetter i 2024.

3.3 Evaluering av handlingsplan for allmennlegetjenesten

Handlingsplan for allmennlegetjenesten 2020-2024 inneholder en rekke tiltak som skal bidra til å skape en fremtidsrettet allmennlegetjeneste og en bærekraftig fastlegeordning med tjenester av høy kvalitet. Helsedirektoratet har ansvar for oppfølging av Handlingsplan for allmennlegetjenesten 2020-2024 og utgir både kvartals- og årsrapporter om utviklingen i tjenesten. Helsedirektoratet har videre gitt Oslo Economics og Institutt for helse og samfunn, UiO, i samarbeid med tilknyttede fagekspertter hvor professor Birgit Abelsen ved NSDM inngår, i oppdrag å gjennomføre en følgeevaluering av handlingsplanen. Hovedformålet med følgeevalueringen er å undersøke om tiltakene under de tre målområdene gir ønskede effekter, og vurdere måloppnåelse, generelt og med utgangspunkt i ulike perspektiver og målgrupper. Evalueringen skal også vurdere hvordan Helsedirektoratet følger opp handlingsplanen.

I 2023 kom den andre statusrapporten fra evalueringen. Arbeidet med handlingsplanen i 2022 til mai 2023 omfattet særlig styrking av spesialistutdanningen i allmennmedisin, styrket og endret finansiering av ordningen, og utredningsarbeid. De samlede funnene i evalueringen, basert på analyser av registerdata, spørreskjemaundersøkelser og intervjuundersøkelser, tyder på at det fortsatt er betydelige utfordringer i fastlegeordningen, men at det også er noen positive tegn siden fjorårets evalueringsrapport. Antall fastleger i Norge har økt over tid, og antall listeinnbyggere per fastlege har aldri vært lavere enn ved utgangen av 2022. Finansieringen av fastlegeordningen har blitt vesentlig styrket siden handlingsplanen ble innført, men fastlegene peker fortsatt på et behov for økonomiske tiltak. Tiltakene i handlingsplanen har foreløpig hatt en svak, men positiv effekt på fastlegenes arbeidsbelastning. Det blir færre, men større fastlegekontor, som gir økte muligheter for teamarbeid i fastlegetjenesten. Rekrutteringen av fastleger er økt, og spesialistutdanningen i allmennmedisin har blitt styrket de siste årene ved at antall tilsatte i LIS1-stillinger har økt, tilskudd til ALIS-avtaler har blitt styrket og ALIS-kontorene har fått bevilget flere midler. I 2022 ble ALIS-ordningen gjort til en nasjonal ordning og fastlegene trekker dette frem som et viktig rekrutteringstiltak for å gjøre spesialiseringen i allmennmedisin mer attraktiv.

Arbeidet med evaluering av forsøket med PHT vil foregå til mai 2025.

3.4 ALIS-Vest

Pilotprosjektet ALIS-Vest ble gjennomført i perioden 2017-2022. Målet med pilotprosjektet var todelt:

- å sette deltakende kommuner i stand til å tilby allmennleger under spesialisering (ALIS) godt strukturerte utdanningsstillinger
- å sikre rekruttering av leger til fastlegeordningen og andre allmennmedisinske oppgaver i kommunene, og at legene blir over tid og bidrar til stabilitet i legetjenesten

Pilotprosjektet omfattet 11 kommuner i Vestland fylke og 16 utdanningsstillinger.

Hovedformålene med pilotprosjektet ALIS-Vest var å sette deltakerkommunene i stand til å tilby godt tilrettelagte utdanningsstillinger til allmennleger i spesialisering (ALIS), og å sikre rekruttering og stabilisering av allmennleger til kommunene. NSDM har følgeevaluert pilotprosjektet. I 2023 ble sluttrapporten fra følgeevalueringen ferdigstilt.

De fire grepene som ble gjort for å nå målene - tilrettelagt utdanningsløp med god supervisjon og veiledning, fast lønn, etablering av fellesskap og kollektiv læringsprosess for deltakerkommunene, og kunnskapsgenerering og formidling gjennom følgeevaluering - har alle vært viktige. Følgeevalueringen viser at det er ulike faktorer som bidrar til henholdsvis rekruttering og stabilitet. For å beholde legene i kommunen over tid, må mange faktorer virke sammen på en positiv måte. Følgeevalueringen tyder på at det ikke er avgjørende hvor lenge en utdanningsstilling varer. Det viktigste er muligheten en utdanningsstilling gir unge leger til å tre inn i fastlegetjenesten uten økonomisk risiko, med klare rammer for arbeidet som fast lønn, regulert arbeidstid, et planlagt utdanningsløp og mulighet for fritid.

Pilotprosjektet ALIS-Vest har oppnådd noe som lokale prosjekter sjelden klarer; å danne grunnlag for en nasjonal tilskuddsordning. Med ny spesialiseringsordning er det i dag kommet på plass en nasjonal tilskuddsordning til dekning av utdanningskostnader rettet mot kommunene som gjelder for alle ALIS. Tilskuddsordningen må kunne sies å være sterkt inspirert av pilotprosjektet ALIS-Vest. Det er også kommet på plass regionale ALIS-kontor. Etableringen av det regionale kontoret ALIS Vest har skjedd med utgangspunkt i prosjektadministrasjonen for pilotprosjektet ALIS-Vest.

Prosjektet ble ledet av Margrete Gaski inntil hun døde, og ble deretter ledet av Birgit Abelsen og Anette Fosse.

3.5 Spesialistutdanning for leger i allmenntmedisin (ALIS) – en følgestudie

Ny ordning for spesialistutdanning i allmenntmedisin ble innført 1. mars 2019. Fafo, NSDM og Agenda Kaupang har, på oppdrag fra KS, fulgt implementeringen av den nye spesialistutdanningen med utgangspunkt i de erfaringer ansatte i kommuner, allmenntleger i spesialisering og andre aktører har gjort seg underveis. Følgestudien er gjennomført i et bredt utvalg av norske kommuner. Vi har utarbeidet flere rapporter underveis. Den avsluttende rapporten som kom i 2023, oppsummerer arbeidet.

Vi sammenfatter våre funn med utgangspunkt i disse spørsmålene:

- Hva er erfaringene fra implementeringen av ny ordning for spesialistutdanning i allmenntmedisin?
- Hva bør kommuner og helsemyndigheter lære på bakgrunn av de erfaringer som er gjort?

Følgeforskningen synliggjør utfordringer for både ALIS og kommune når ALIS har sin hovedstilling i andre deler av allmenntlegetjenesten enn på et fastlegekontor. Vi anbefaler at regelverket og rammebetingelsene videreutvikles slik at de legger til rette for smidige ordninger. Særlig for ALIS som ikke er fastleger, synes det å være behov for et utdanningsløp i mer tilrettelagte utdanningsstillinger. Vi mener at man bør fortsette å samle inn og systematisere erfaringer fra kommuner og ALIS fram til man har fått på plass et velfungerende system.

Det er i flere tilfeller vanskelig å finne spesialister i allmenntmedisin som kan veilede ALIS. Mange kommuner har erfarne allmenntleger som ikke er spesialister i allmenntmedisin, men som godt kan fylle rollen som veiledere. Vi anbefaler at kommunene i større grad gis ansvar for å vurdere hvilke allmenntleger som innehar tilstrekkelig kompetanse til å veilede ALIS. Helsemyndighetene bør likevel følge med på utviklingen, slik at det ikke utvikler seg en uheldig praksis hvor kommuner ikke stiller strenge nok krav. Vi anbefaler dessuten en videre utvikling av rammebetingelser, ordninger og avtalemaler mellom kommuner og veiledere på andre legekontor, interkommunale avtaler om veiledning, og eventuelt etablering av en interkommunal «veilederpool». Her kan trolig de regionale ALIS-kontorene bidra med gode råd til kommunene.

Erfaringsvis blir det endringer i spesialisingsløpet underveis. Det bør derfor etableres en systematikk som sikrer dokumentasjon og godkjenning av læringsmål underveis i utdanningsløpet. Vi anbefaler at planer og rammebetingelser må være fleksible nok til å ta høyde for endringer i utdanningsløpet som skyldes både forventede og uforutsette hendelser i ALIS' liv. Vi anbefaler videre at det åpnes for at læringsmålene, som i hovedsak kun kan oppnås gjennom tjeneste i sykehus og andre lignende institusjoner, skal kunne oppnås på mer fleksible og bostedsnære måter.

Det er utfordrende for kommunene å vedlikeholde den administrative fagkompetansen knyttet til det å være utdanningsvirksomhet. Vi anbefaler at det i det videre ses på ordninger hvor kommuner kan inngå i lokalt tilpassede samarbeid om ivaretagelsen av rollen som utdanningsvirksomhet. Dette vil også kunne bidra til samarbeid om veilederkapasitet, som beskrevet tidligere. Det vil være hensiktsmessig at ALIS-kontorene involveres i dette.

Utformingen og forvaltningen av den nasjonale tilskuddsordningen til ALIS-avtaler og veiledning kan få stor betydning for kommunenes økonomiske handlingsrom knyttet til allmennlegers spesialistutdanning. Vi anbefaler at man evaluerer tilskuddsordningen etter noen år, herunder at man vurderer hvorvidt ordningen dekker kommunenes totale kostnader i forbindelse med deres nye rolle som utdanningsvirksomhet, og hvilke virkninger tilskuddsordningen har for kommunenes utøvelse av denne rollen.

Sluttrapporten ble lansert på lang Fafo-frokost i samarbeid med KS den 17. januar 2023 under tittelen: «Hvordan håndterer kommunene ansvaret for spesialistutdanningen i allmennmedisin?». Åse Laila Snåre fra KS presenterte bakgrunnen for prosjektet. De involverte forskerne presenterte forskningsfunn. Blant de som var invitert til å kommentere funnene, var statssekretær Ole Henrik Krat Bjørkholt, allmennlege Øyvind Stople Sivertsen og Gunn Marit Helgesen, styreleder i KS .

Evalueringskonsortiet ble ledet av Fafo med forskningsleder Terje Olsen som prosjektleder. Øvrige deltakere i konsortiet var NSDM og Agenda Kaupang. Fra NSDM deltok Birgit Abelsen, Anette Fosse og Margrete Gaski†.

3.6 Nordsjøturnus (rotasjonsordninger) for allmennleger

Prosjektet «Nordsjøturnus for leger» startet opp 05.09.22. Bakgrunnen er at mange kommuner har store utfordringer med å rekruttere og beholde fastleger. Problemet er antagelig størst i perifere kommuner med lavt innbyggertall. Flere kommuner har derfor innført såkalt nordsjøturnus (NT), der leger jobber intenst i kortere perioder fulgt av lengre friperioder, for eksempel 2 uker på og 4 uker av. Det mangler kunnskap om utbredelse av denne ordningen, hvilke typer allmennlegeoppgaver ordningen er innrettet mot å ivareta og hva ordningen betyr for å rekruttere og beholde leger og sikre kvalitet i legetjenesten, samt økonomiske aspekter av å innføre nordsjøturnus. Vi ønsker å finne ut hva som kjennetegner kommunene og legene som har valgt denne ordningen. Vi vil også se på kostnader av å innføre en slik ordning. Data samles

direkte fra relevante informanter med god kjennskap til legetjenesten i hver kommune. Vi har gjennomført intervjuer, og sekundærdata hentes fra relevante kilder.

I løpet av 2023 ble innsamling av data via digitale intervjuer med helseledere og kommuneleger i aktuelle kommuner fullført. I tillegg ble data innhentet fra fastlegeregistret. Dataene ble analysert og resultatene bearbeidet til et manuskript som var i slutfasen ved årsslutt. Midlertidige resultater ble presentert på et norsk-skotsk symposium i Aberdeen i november 2023.

Erik Prestgaard leder prosjektet. Martin Harbitz, Anette Fosse og Birgit Abelsen utgjør resten av prosjektgruppa.

3.7 Psykiatri- og rusjenester i distrikt

Både nasjonalt og internasjonalt er forskning på systemnivå innenfor psykisk helse et lite utforsket område. I denne studien har vi utført en systematisk kartlegging av tilbud til voksne personer som har behov for rus- og psykiatritjenester i distriktskommuner i Vesterålen og Lofoten.

I studien ble informasjon om hvordan den enkelte kommune organiserer rus- og psykiatritjenesten kartlagt ved hjelp av kommunale planer, statistikk og KOSTRA tall. De objektive data ble supplert med fokuserte intervjuer med helseledere i den enkelte kommune. Data fra del 1 ble sammenfattet i et «kommunekort» som ga et visuelt bilde av situasjonen for helsetjenestene innen rus og psykiatri for hver av deltakerkommunene. Studien og kommunekortene ble presentert på Arendalsuka i 2023. En rapport er under utarbeidelse.

Sykepleier med mastergrad Hege Bruun fra Bø i Vesterålen var engasjert som forsker i dette prosjektet, med Anette Fosse som veileder.

3.8 Vikarlegebruk i distrikt

Det er utfordrende å rekruttere og beholde fastleger i distrikts-Norge. Mangel på fastleger kan hindre kommuner i å tilby likeverdig allmennlegetjeneste for alle innbyggere. For å bøte på mangler som oppstår tas det i bruk vikarleger som rekrutteres direkte av kommunen og fastlegekontorene, eller indirekte via rekrutteringsselskaper.

Vikarlegeløsningen brukes ved sykemeldinger, foreldrepermisjon, utdanningspermisjon, samt ved gjentatte stillingsutlysninger osv. Dette doktorgradsprosjektet har som overordnet mål å kartlegge tilstanden til fastlegevikarbruk i Norge. Prosjektet blir fordelt over tre delstudier, som skal undersøke forskjellige aspekter ved fastlegevikarers arbeid. Den første studien vil ta i bruk spørreundersøkelse-data for å kartlegge demografiske kjennetegn ved vikarlegene, og hva de mener om sitt virke. I den andre artikkelen skal vi gjennomføre kvalitative semistrukturerte intervjuer med vikarleger i distriktene for å forstå hvordan de opplever sitt arbeid. Den tredje og

siste artikkelen vil ved bruk av registerdata undersøke om det er observerbare forskjeller mellom fastleger og fastlegevikarer når det gjelder henvisninger, sykemeldinger og reseptforordning.

Dette prosjektet skal bidra til økt kunnskap om fastlegevikarer, hvem de er, hvordan de har det, og hvilken effekt bruken av dem har. Kunnskapen som generes vil bidra til å danne et grunnlag for økt forståelse og videre undersøkelser av vikarlegebruk i norske helsetjenester.

Henrik H. Wallumrød har blitt rekruttert som stipendiat for å arbeide med dette som sitt doktorgradsprosjekt. Prosjektleder og hovedveileder er Martin Bruusgaard Harbitz, og biveiledere er Anette Fosse og Birgit Abelsen.

3.9 Administrative reaksjoner i allmennpraksis – forskerlinjestudent

Forskerlinjestudent ved medisinstudiet, Adrian Birkeland Mo, ønsker å undersøke hvilke leger som får administrative reaksjoner av statsforvalter og Helsetilsyn i allmennpraksis. Han har søkt Helsetilsynet om data. Svar kommer i mars-april 2024.

Veiledere: Martin Bruusgaard Harbitz, Birgit Abelsen, Per Stensland.

3.10 Masteroppgaver med NSDM-veiledning og – relevans

Hvordan er permisjonsordning for fastleger assosiert med varigheten av fastlegeavtaler i Nord-Norge?

Mastergradsoppgave skrevet av medisinstudent Charlotte Margrete Kristiansen. Prosjektet bygger på en kvantitativ undersøkelse med data fra fastlegeregisteret og kommuner i Nord-Norge. Studien viser at permisjonsrettigheter er assosiert med stabilitet blant fastleger i nordnorske kommuner ved at fastlegeavtaler i kommuner der fastleger tilbys permisjonsrettigheter har lengre median varighet enn fastlegeavtaler i kommuner der fastleger ikke tilbys permisjonsrettigheter.

Hovedveileder: Birgit Abelsen

Biveileder: Martin Bruusgaard Harbitz

Levert: juni 2023

Tilgang til helseopplysninger for læring og kunnskapsutvikling i henhold til §29c i Helsepersonelloven i ambulansetjenesten – en nettbasert studie

Mastergradsoppgave skrevet av medisinstudent Hanne Cecilie Wolden. Prosjektet bygger på en spørreundersøkelse blant ansatte i ambulansetjenesten. Kun 11,5% av respondentene mente at endring av §29c i Helsepersonelloven hadde bidratt til lettere tilgang på helseopplysninger til egen læring. Årsaker som nevnes tilknyttet utfordringer rundt tilegning av helseopplysninger, er manglende systemer, manglende kunnskap om praktisering av paragrafen og manglende kunnskap om hvordan tilgang skal tilegnes.

Hovedveileder: Stephen J.M Sollid

Biveileder: Birgit Abelsen

Levert: juni 2023

Vikarlegebruk i fastlegeordningen

Mastergradsoppgave skrevet av medisinstudent Mads Rydningen, som har undersøkt forekomst og utvikling av registrerte vikaravtaler i fastlegeordningen i perioden 2016-2022. Dette er en deskriptiv registerstudie. Mads kategoriserte 21418 vikaravtaler etter kommunetilhørighet og varighet. Fra 2016 - 2022 økte antall registrerte vikaravtaler fra 916 til 5003 (446 %). Økningen var størst i sentralitetsgruppe 5-6 (distriktskommuner). Gjennomsnittlig varighet på vikariatene var 195 dager (95 %-KI 190-200), 130 dager (95%-KI 127-134) og 67 dager (95 %-KI 64-69) for henholdsvis sentralitetsgruppe 1-2, 3-4, 5-6. Sentralitetsgruppe 5-6 hadde dobbelt så mange vikaravtaler for 100 %-stilling, sammenliknet med sentralitetsgruppe 1-2, hvor det var vanligere med vikariater i deltidsstilling. Mads planlegger å publisere undersøkelsen i et medisinsk tidsskrift.

Hovedveileder: Martin Bruusgaard Harbitz

Biveileder: Birgit Abelsen

Levert: juni 2023

Hva gjør at leger trives på jobb?

Prosjektet er en kvalitativ undersøkelse om hva som gjør at leger trives på jobb

Mastergradsprosjekt med medisinstudent Martin Andre Kjeldsen.

Veileder: Martin Bruusgaard Harbitz

Biveileder: Reidar Tyssen

Skal levere i juni 2025

Hvorfor slutter leger på legekantor i distrikt?

Mastergradsprosjekt med Liv Beate Sandøy. Kvalitativ intervjustudie med én lege som har sluttet, en lege som fortsatt jobber på legekantoret og en kommunal helse- og omsorgssjef. Liv Beate er forsinket 1 år grunnet mammapermisjon.

Veileder: Martin Bruusgaard Harbitz

Skal levere i juni 2025

Evaluering av Programmet

Mastergradsprosjekt med medisinstudent Marte Møretrø. En systematisk evaluering av Program for distriktsmedisinsk forskning og fagutvikling fra 2003 -2021.

Veileder: Martin Bruusgaard Harbitz

Skal levere i juni 2024

Hvor ansvarlige er medisinstudentene i Tromsø?

Mastergradsprosjekt med medisinstudent Fredrik Erstad. En tverrsnittsundersøkelse med spørreskjema. Fredrik undersøker ansvarlighet og hvilke spesialiseringer medisinstudentene i Tromsø ønsker seg. Han vil undersøke om det kan være noen sammenheng her.

Veileder: Martin Bruusgaard Harbitz

Skal levere i juni 2024

Følgetjenesten i psykisk helsevern i distrikt

Hovedoppgave for psykologistudent Astri Sand Ramberg, UiB. Tema for denne oppgaven er følgetjenestene til pasienter i psykisk helsevern i distriktet som skal til tvunget innleggelse i døgnenhet. Formålet med oppgaven er å samle kunnskap om hvordan denne tjenesten er organisert i en distriktsregion tilknyttet en sentralisert psykiatrisk døgnenhet med godkjenning for innleggelse på tvang med døgnopphold. Følgetjenesten ytes i samarbeid mellom interkommunal legevakt, helseforetak, akuttmedisinsk kommunikasjonsentral (AMK) og politiet. Oppgaven søker å kartlegge hvordan følgetjenesten er organisert, samt å undersøke hvordan tjenesten ytes i praksis. Datainnsamlingen gjøres gjennom innhenting av kvantitative data i tilgjengelige registre supplert med intervjudata, og intervjuer som analyseres med kvalitativ metode.

Veileder: Jan Eirik Skjerve, prof.emeritus UiB

Biveileder: Anette Fosse

3.11 Fagfelleaktiviteter

NSDMs forskere bidrar til kunnskapsutvikling og akademisk nettverksbygging ikke bare gjennom forskningsprosjekter og veiledning, men også ved å stille opp som fagfellevurderere til tidsskriftartikler nasjonalt og internasjonalt, og som opponenter i disputaser med relevante tema.

I 2023 fagfellevurderte vi til sammen 13 artikler for 8 ulike tidsskrift:

- BMC Health Services Research (2)
- BMC Medical Education (1)
- BMJ Open (1)
- Family Practice (1)
- Scandinavian Journal of Primary Health Care (3)
- Scandinavian Journal of Public Health (1)
- Sykepleien (1)
- Tidsskrift for omsorgsforskning (3)

Vi gjennomførte 3 opponertoppdrag:

Helen Brandstorp:

- Dag Ståle Nystøyl, UiB. Interactions between the Helicopter Emergency Medical Service (HEMS) and Primary Emergency Health Care in Norway
- Håkon Skogrand Eliassen, UiB. Physical and cognitive performance after blood donation.

Anette Fosse:

- Bent Håkan Lindberg, UiO. Use of out-of-hours services for respiratory tract infections

4 UTVIKLINGSPROSJEKTER

4.1 FørsteBEST

FørsteBEST gjennomførte tre fasilitatorkurs i 2023 hvor 42 deltakere har deltatt. Kursene har vært gjennomført i Bodø og Hønefoss. Nettkurset er revidert og ligger nå fritt tilgjengelig på www.oppvakt.no. Veiledergruppen har jevnlig møter og vi høsten 2023 gjennomførte vi internseminar for alle veiledere i FørsteBEST. Samlingen gikk over to dager og hadde fokus på markørrollen.

Vi har presentert prosjektet på flere konferanser, deriblant NSDM sitt jubileum på Sommarøy og holdt Workshop på den nasjonale legevaktskonferansen i Fredrikstad. I tillegg deltok vi på øvelse ved NTNU Ålesund og holdt en workshop for KlinObs-instruktørene i Ringeriksregionen. Vi har deltatt på legevaktpodden og snakket om akuttmedisinsk samtrening <https://nklm.norceresearch.no/podkast>. Ambulanseforum har skrevet artikkel om prosjektet: <https://ambulanseforum.no/artikler/tverrfaglige-team-viktig-for-pasientene>

Vi har fortsatt vårt samarbeid med KlinObs kommune og Trygg akuttmedisin, samt innledet samarbeid med Akuttkjeden i Telemark. FørsteBEST er med på å planlegge den nasjonale legevaktkonferansen i Alta som skal gjennomføres høsten 2025.

Les mer om FørsteBEST her: <https://www.forstebest.no/>

Ansvarlige: Magnus Hjortdahl og Mona Martinsen

4.2 God og riktig rekruttering i Vesterålen – et vinnende lag

«God og riktig rekruttering av leger i Vesterålen – et vinnende lag» er et samarbeidsprosjekt mellom lokalsykehuset i Vesterålen og de fem kommunene som sokner til sykehuset. Prosjektet er finansiert av skjønnsmidler fra Statsforvalteren og av Nordlandssykehuset. Prosjektet er forankret i Helsefelleskapet Nordland og skal også utforske hvordan Helsefelleskapet kan brukes i lokal helsetjenesteinnovasjon. Prosjektet startet i oktober 2022.

Kartlegging gjennomført i forprosjektet (2021-2022) og i løpet av det første driftsåret 2023, viser at både kommuner og sykehus mangler spesialister og at de fleste legene er unge og i begynnelsen av sine utdanningsløp. Varigheten i fastlegehjemler er økende, og antallet spesialister har økt fra 15 til 24 siden 2021. Det er åtte ledige overlegestillinger i lokalsykehuset. Det er få ledige fastlegehjemler i regionen. Det er få søkere til legestillinger i regionen og LIS1-leger er en svært viktig rekrutteringskilde. Det er stort bruk av vikarleger, både i kommunene og i lokalsykehuset.

Prosjektet skal gjennomføre ni aktiviteter/arbeidspakker fordelt over prosjektperioden 2023-2025. Den detaljerte kunnskapen innhentet gjennom kartleggingen legges til grunn for prioritering av tiltak. I 2023 ble følgende tiltak startet:

- Kontinuerlig statusoppdatering av legetjeneste i kommuner og lokalsykehus
- Gruppeveiledning for lege-ledere
- Støtte til utarbeidelse av Plan for legetjenesten i kommunene

Prosjektet bruker Making it Work-rammeverket utviklet av blant andre NSDM for å systematisere arbeidet.

Prosjektleder er Anders Svensson. NSDM v/Anette Fosse bidrar med veiledning.

4.3 Gjenoppdag gleden ved allmenntjenest

Fastlegeordningen og den øvrige allmenntjenesten i kommunene knaker i sammenføyningene. Erfarne leger slutter, og verdifull kompetanse går tapt. Kan vi skape en plattform som legger til rette for å hente inn denne kompetansen til å forebygge videre frafall, og samtidig gjenskape gleden ved faget allmenntjenest? I Skottland har de gjort gode erfaringer med prosjektet [Rediscover the Joy of General Practice](#) Dette ble presentert av Charles Siderfin, mangeårig allmenntjenest på Orknøyene og en av initiativtagerne, på en [konferanse om legetjenestene i kommunene i november -22](#). På bakgrunn av stor interesse blant konferansedeltakerne arrangerte vi en [digital workshop i mars-23](#) der modellen ble presentert i mer detalj, og en selvoppnevnt arbeidsgruppe ble etablert, bestående av deltakere fra NSDM, ALIS-kontorene, KS, Norsk forening for allmenntjenest, Norsk forening for samfunntjenest, Bergen kommune og universitetet i Bergen.

Ulikheter i organiseringen av helsetjenestene i Norge og Skottland som gjør at modellen ikke kan overføres direkte. I Skottland har NHS sørge-for-ansvar for legetjenestene, som stort sett ytes av privatpraktiserende allmenntjenest. Prosjektkontoret («the Hub») er bindeleddet både faglig og administrativt mellom legekontorene og vikarlegene. Legene er ansatt i NHS, og legekontorene betaler til NHS for tjenestene. I Norge må arbeidsavtalene være mellom lege og kommune, mens administrasjon og bygging av nettverk samt kobling mellom leger og kommuner, kan skje gjennom prosjektkontoret. Arbeidsgruppen har begynt å vurdere ulike organisatoriske løsninger og forankringer. En mulig modell er å forankre prosjektkontoret («the Hub») i et av de regionale ALIS-kontorene. Dette vil bli utredet nærmere i prosjektets konseptfase.

Ansvarlige: Anette Fosse og Anders Svensson

4.4 Generalistkompetanse

Generalistkompetanse er et tema som trekkes fram av både helsepersonellkommisjonen og sykehusutvalget. Noen oversikter tyder på at en stor andel av pasienter som legges inn på lokalsykehus blir ferdig håndtert der, og trenger ikke å bli videresendt til et høyere nivå (SKDE-utredning for Helse Nord 2023). Det er anslått at de fleste pasienter som trenger sykehus tjenester kan ferdig-utredes og -behandles på lokalsykehusnivå. Det betyr at en stor andel av pasientene ved de store sykehusene har behov som kan (bør) håndteres uten å involvere høyspesialiserte tjenester. Mange store sykehus er ikke organisert i tråd med dette. Spesialistutdanning og karriereveier går i spissere retning, noe som får konsekvenser for lokalsykehusnivået i både store og små sykehus. Dette er lite bærekraftig, blant annet fordi det fører til behov for flere vaktlinjer og flere leger.

Allmenntidmedisin er et fag der breddekompetanse, overblikk og sammenheng utvikles og læres som egne, viktige kompetanser. I mange sykehusfag vil disse kompetansene være nødvendige i møte med en rekke store pasientgrupper, men er i mindre (synkende) grad spesifisert som noe som bør læres og praktiseres.

NSDM planlegger å etablere et prosjekt som kan belyse ulike sider av temaet generalistkompetanse som kan bidra til en fremtidsrettet og bærekraftig helsetjeneste.

Ansvarlige: Anette Fosse og Anders Svensson

5 KONFERANSER, UNDERVISNING OG MØTER

5.1 NSDMs jubileumsseminar på Sommarøy 20.- 21.september

I 2022 var det 15 år siden NSDM formelt ble etablert, og det var 20 år siden den første nasjonale distriktsmedisinske konferansen på Sommarøy. Men 2022 ble et travelt år med opphopning av konferanser og møter etter pandemien, så jubileumsseminaret for NSDM ble forskjøvet til 2023.

20.-21.september 2023 hadde vi jubileumsseminar 20+1 og 15+1 på Sommarøy der vi bød vi på innledere fra inn- og utland for å dele tanker og bidra til kunnskapsrike samtaler om helsetjenestene i distrikt. Engasjerte deltagere i mange aldre, med ulike roller og helseprofesjoner, delte ny forskning, mye erfaring, modne analyser, spissede synspunkter. NSDM presenterte små og store pågående prosjekter.

– og som alltid når distriktsfolk møtes; gode historier som styrker verdifulle relasjoner, motivasjon og bærekraftige innovasjoner. Ikke ulikt starten, som var akkurat på selveste Sommarøy.

En rapport om jubileumsseminaret er under utarbeidelse.

5.2 Samling i Skottland 29.november - 1.desember

I samarbeid med Norsk forening for allmennmedisin (NFA), Allmennelegeforeningen (AF) og det nyopprettede National Centre for Remote and Rural Health and Care i Skottland inviterte NSDM til allmennmedisinsk og distriktsmedisinsk konferanse i Aberdeen og Inverness.

Programmet var mangfoldig med noe for enhver smak:

- Aberdeen 29.nov: Dagskonferanse med hovedtema utdanning, rekruttering/stabilisering og hvordan støtte allmennleger som arbeider med pasienter med ekstra behov for oppfølging
- Inverness 30.nov: Fagseminar om utdanning og forskning i allmennmedisin og distriktsmedisin
- Inverness 1.des: Internasjonalt nettverksmøte for "Rural and Remote Health"

Det som startet som en ide om en intern studietur for NSDM viste seg å vekke interesse langt utover våre rekker. Fra Norge kom et 60-talls deltakere fra blant annet Helsedirektoratet og Helse- og omsorgsdepartementet, en stor delegasjon fra Legeforeningen, KS, ALIS-kontor, Universitet i Bergen, i tillegg til oss fra NSDM. På hovedsymposiet i Aberdeen deltok bortimot 50 skotter. Vi delte forskning og erfaringer om distriktsmedisin, rekruttering/stabilisering, utdanning med distriktsprofil og organisering av helsetjenester i distrikt. Inverness-delen av programmet fortsatte med en mindre gruppe og innslag om bl.a. prosjektet Rediscover the Joy of General Practice. Med på alle dagene var også professorene Roger og Sarah Strasser som har bidratt til å

bygge opp flere desentraliserte medisinutdanninger med distriktsprofil i bl.a. Canada, Australia og New Zealand.

Her er et par relevante nyhetssaker:

<https://www.dagensmedisin.no/fastlegeordningen-fastleger-helsepolitikk-og-helseekonomi/laerer-av-hverandre-verken-skottland-eller-norge-har-perfekte-losninger-i-dag/602658>

<https://www.nes.scot.nhs.uk/news/scotland-and-norway-remote-and-rural-healthcare-symposium/>

5.3 Konferanser og seminarer

Fagdag «Digitale helsetjenester på Helgeland», Mo i Rana 12.januar 2023

- Anette holdt innlegg

"Hvordan håndterer kommunene ansvaret for spesialistutdanningen i allmenntidmedisin?", Lang Fafo-frokost i samarbeid med KS, Oslo 17. januar 2023

- Birgit Abelsen, Anette Fosse

Lanseringsmøte for NSDM-rapporten «Rekruttere og beholde sykepleiere i distrikt» for Norsk sykepleierforbund, Oslo 9.februar 2023

- Anette Fosse presenterte rapporten

NSH-konferansen "Akuttmedisinsk samhandling", Oslo 10.februar 2023

- Anette Fosse deltok for NSDM

Forskningsdryss i Mo i Rana 15.februar 2024

- Anette holdt innlegg for NSDM/UiT: *Bli lege eller sykepleier – der du lever og bor*

Expert talk about rural health care. 2 timers foredrag for European Youth Parliament 7.mars 2023

- Martin Bruusgaard Harbitz

SKIL-Forum, Bergen 22.mars 2023

- Anette deltok for NSDM

Norsk sykepleierforbund Nordlands årsmøtekonferanse, Bodø 29.mars 2023

- Anette Fosse holdt innlegg: «Rekruttere og beholde sykepleiere i distrikt – hva virker?»

Samhandling, opplæring og kompetanse i den akuttmedisinske kjede i nord, Tromsø 12.-13.april 2023

- NSDM v/Anette Fosse arrangerte sammen med Kokom og NKLM

"Ekspertutvalgets anbefalinger", Nettverksmøte ALIS-Nord, Tromsø 26.april 2023

- Birgit Abelsen

NSDMs Programseminar, Tromsø 27.april 2023

- Birgit Abelsen, Anette Fosse, Martin Bruusgaard Harbitz, Erik Prestgaard, Hege Bruun, Frank Remman
- Programmiddelmottakere

"Ekspertutvalgets anbefalinger", Nettverksmøte ALIS-Nord, Tromsø 28.april 2023

- Birgit Abelsen

KS-konferansen Nord-Norge, Bodø 2.mai

- Anette Fosse deltok i paneldebatt

Nasjonal nettverkssamling for fleksibel sykepleierutdanning, Drammen 5.mai 2023

- Anette Fosse holdt innlegg

Norsk sykepleierforbund Troms&Finnmark årsmøtekonferanse, Tromsø 12.mai 2023

- Anette Fosse holdt innlegg: «Rekruttere og beholde sykepleiere i distrikt – hva virker?»

Fastlegedagen, Helsedirektoratet, Oslo 31.mai

- Birgit Abelsen, Anette Fosse

NSDMs Tjøme-seminar, 31. mai-2. juni 2023

- Martin Bruusgaard Harbitz, Birgit Abelsen, Anette Fosse, Anders Svensson, Hege Bruun, Erik Prestgaard, Helen Brandstorp, Manus Hjortdahl, Frank Remman

Nasjonalt dekanmøte for medisinutdanningene, Tromsø 6.juni 2023

- Anette holdt innlegg

Troms og Finnmark kommuneoverlegeforum, digitalt 8.juni 2023

- Anette Fosse holdt innlegg: «Nytt (og litt gammelt) fra NSDM

Workshop om innovasjonssenteret i allmennmedisin, Brumunddal legesenter, 29. juni 2023

- Birgit Abelsen, Anette Fosse

Arendalsuka 2023

- Arrangerte møte i samarbeid med Psykologforeningen og NAPHA om psykisk helse- og rustjenester i kommunene. Hege Bruun og Anette Fosse
- Deltok i paneldebatt om ALIS. Anette Fosse

ALIS-konferansen, Kristiansand 6.september 2023

- Anette deltok for NSDM

The First Nordic Conference on Medical Workplace Learning: Bridging Theory, Science and Practice, Stalheim 17.-18.september 2023

- Anette Fosse deltok for NSDM

NSDMs jubileumsseminar, Sommarøy 20.-21.september 2023 (se egen sak)

- Martin Bruusgaard Harbitz, Birgit Abelsen, Anette Fosse, Anders Svensson, Erik Prestgaard, Helen Brandstorp, Marie Hella Lindberg, Henrik Wallumrød, Mona Martinsen, Frank Remman

Fagseminar om legeutdanningen 50 år, Tromsø 6. oktober 2023

- Birgit Abelsen holdt innlegg om "Utdanning i og for landsdelen - hvor blir det av legene som utdannes i nord?"

EURIPA 12th Rural Health Forum, Romania 19.-21.oktober 2023

- Anette Fosse deltok med innlegg på
 - Workshop om Rural education for clinicians: Early exposure of future physicians and nurses to rural practice
 - Workshop om Nurturing the future rural health workforce: Strategies to train and retain clinicians in Europe
 - Virtual joint session with Rural WONCA om Exploring Effective Pathways to Rural Practice

Nidaroskongressen, Trondheim 25.-26.oktober 2023

- Anette Fosse var i komiteen for AFUs forskningspris
- Utdeling av Anders Forsdahls pris

Workshop om primærhelseteam, Helsetjenesteforskningskonferansen, Stavanger 2.-3.november 2023

- Birgit Abelsen og Anette Fosse holdt innlegg

Workshop Helgelandslegen, Mosjøen 6.november 2023

- Anette Fosse ledet workshopen

Steinar Hunskår-seminar, Bergen 22.november 2023

- Anette Fosse deltok for NSDM

Scotland and Norway Rural Healthcare Symposium, Aberdeen 29.Nov and Inverness 30.Nov-1.Dec 2023 (se også egen sak)

- Anette Fosse, Birgit Abelsen, Anders Svensson, Erik Prestgaard, Helen Brandstorp, Henrik Wallumrød, Magnus Hjortdahl, Frank Remman
 - Helen Brandstorp holdt Keynote-innlegg
 - Birgit Abelsen holdt innleggene “The use of locums in Norwegian general practice” og “Mobility and career trajectories for medical graduates from UIT The Arctic University of Norway 2003-2021”
 - Erik Prestgaard holdt innlegget “Nordsjøturnus – block rotation in rural Norway”
 - Anders Svensson holdt innlegget “The Vesterålen project – implementing R&R in a collaboration between the local general hospital and five rural municipalities”
 - Anette Fosse bidro med planlegging og møteledelse

Fagdag og feiring – 50 årsjubileum for Institutt for samfunnsmedisin, Tromsø 14. desember 2023

- Birgit Abelsen holdt innlegget “Hvorfor forsker jeg på det jeg forsker på, hva er motivasjonen og hvilke spørsmål ønsker jeg svar på?»

5.4 Undervisning

MED-2521 Delemne 4.10 Primærmedisin: Demensutredning og sykehjemsmedisin 22.mai

- Anette Fosse (4x45 min)

MED2520 Global health, UiT, 13.november

- Anette Fosse, Birgit Abelsen og Martin B. Harbitz. Rural health (2 x 45 min)

Grunnkurs D, Spesialistutdanning i allmenntmedisin, Nordland legeförening, 7.-8.november

- Birgit Abelsen. Kvantitative forskningsmetoder (45 min)
- Birgit Abelsen. Kvalitative forskningsmetoder (45 min)
- Anette Fosse. Kursleder 1 dag

VID sykepleierutdanning – distriktssykepleie, digitalt 5.desember 2023

- Anette Fosse holdt innlegg om «Sykepleier i distrikt – samarbeid med lege»

5.5 Møter

Allmennmedisinsk våruke, Bergen 10.-11.mai

- Anette Fosse deltok for NSDM på Norsk forening for allmennmedisins årsmøte

Allmennmedisinsk universitetsmøte i Trondheim 13.-14.sept

- Anette Fosse deltok for NSDM/ISM

2. høstmøte om forskning i primærhelsetjenesten, Bergen 27. september 2023

- Birgit Abelsen og Anette Fosse deltok for NSDM

Fagstyret i Legeforeningen, Oslo 17.oktober 2023

- Anette holdt innlegg om generalistkompetanse

Samhandlingsmøte om psykiske helsetjenester, Stokmarknes 2.november 2023

- Anette Fosse og Hege Bruun holdt innlegg

6 PROGRAMMET

6.1 Formål

Program for distriktsmedisinsk fagutvikling og forskning har som hovedformål å bidra til stabilisering og rekruttering av leger og helsepersonell i distriktene gjennom å gi «såkornmidler» til mindre lokale forsknings- og utviklingsprosjekter. *Programmet* manifesterer NSDM som et nasjonalt kompetansesenter ved å tildele midler til prosjekter fra hele landet. Programrådet har ansvar for utvikling og revisjon av statutter for, og for forvaltning av tilskudd i henhold til statuttene. Programmet har to søknadsfrister i løpet av året, 15. mars og 15. september.

6.2 Programrådet 2022-2023

Instans	Medlem	Varamedlem
NSDM	Birgit Abelsen (leder)	Anette Fosse
UiT Norges arktiske universitet	Bente Norbye	Linn Getz
Fylkesleger	Øivind Alexandersen	Anne Grete Olsen
Norsk forening for allmenntmedisin/NORSAM	Arnfinn Seim	Eva Kibsgaard Nordberg

På neste side finnes en oversikt over pågående programprosjekter med oppstart i 2023 eller tidligere.

6.3 Tildelinger/prosjekter 2023

PROSJEKTER I PROGRAMMET

Prosjektnavn	Prosjektleder	Sted	Veileder	Start	Slutt
En folkeintervensjon i Senja kommune	Evy Nordby	Senja	Martin Harbitz	2023	2024
Organisering og lederskap i fastlegekontoret	Jan Hana m.fl.	Vestvågøy	Anette Fosse	2023	2024
Simulering av forhåndssamtaler i kommunehelsetjenesten	USHT v/Elin Teigen	Tromsdalen	SOF Nord	2023	2024
Mestring rundt psykiske helseplager hos pasienter for ALIS-leger	Gerd Signy Solberg Omland	Bryne	Anette Fosse	2023	2024
EscapeMED-DistrictsEnigma - et distriktsmedisinsk escape-room	Hedda Mørch	Andenes		2023	2024
Vaneendring som tilnærming i behandling av overvekt	Simon Roaldset	Tromsø	Torstein Risør	2023	2024
Vikarlegebruk på fastlegekontor i Norge	Mads Rydningen	Tromsø	Martin Harbitz	2023	2024
Stabiliseringspreferanser for medisinerstudenter	Fredrik Erstad	Tromsø	Martin Harbitz	2023	2024
Stabilisering av helsepersonell i distrikt	Angela Sodefjed	Nordreisa	Birgit Abelsen	2022	2024
Lyngen Legemodell - beskrivelse og kostnadsanalyse	H O Holtermann Eriksen	Tromsø	Martin Harbitz	2022	2024
Screeningprogram for livmorhalskreft i Kautokeino	M Karlsen/S Gulsrud	Kautokeino	Anette Fosse	2022	2024
There must be 50 ways to reach your doctor	Mia Paulsen	Tromsø	Torsten Risør	2022	2024
Rekruttering og stabilisering av helsepersonell i distrikt	Silje Paulsen/B Petersen	Helgeland	Anette Fosse	2022	2024
Fenomenologiske refleksjoner - kyst- og behandlerkultur	Astrid Eiterå	Lurøy	Anette Fosse	2022	2024
Helgelandslegen	Britt B Pettersen	Hattfjelldal	Anette Fosse	2021	2024
Økt samtrening etter akuttkurs	Mona Martinsen	Bardu	Anette Fosse	2019	2024
Effekten av akuttmedisinske øvelser i Vadsø	Britt Larsen Mehmi	Vadsø	Anette Fosse	2018	2024
En offentlig integrert primærlegetjeneste i distrikt	Elisabeth Swensen	Seljord	Birgit Abelsen	2018	2024

7 VERV OG NETTVERK 2023

Birgit Abelsen

- Medlem i ekspertutvalget for utredningen av allmennlegetjenesten oppnevnt av Helse- og omsorgsdepartementet
- Medlem i regjeringens sykehusutvalg oppnevnt av Helse- og omsorgsdepartementet
- Medlem av senterrådet ved Allmennmedisinsk forskningsenhet (AFE) i Tromsø
- Medlem i fagrådet til det nasjonale helsetjenesteforskningsnettverket
- Medlem i allmennmedisinsk forskningsfond (AMFF)

Anette Fosse

- Referansegruppemedlem i Nasjonalt kompetansesenter for helsetjenestens kommunikasjonsberedskap (KoKom)
- Medlem i Nasjonalt fagnettverk for akuttmedisinske tjenester
- Senterrådsmedlem i Senter for samisk helseforskning
- Medlem i Allmennmedisinsk forskningsutvalg
- Norsk forening for allmennmedisins representant i EURIPA
- Medlem i Helgelandssykehusets innovasjonsutvalg
- Medlem i Helsedirektoratets arbeidsgruppe for revisjon av Nasjonalt handlingsprogram for palliasjon i kreftomsorgen
- Medlem i ekstern referansegruppe for Helsedirektoratets prosjekt allmennlegedata og prosjekt NKI fastlege/legevakt
- Medlem i arbeidsgruppe for «Helgelandsslegen»
- Medlem i styringsgruppa for UiT's «181 studenter i nord»
- Medlem i arbeidsgruppe Delprosjekt 2 om rekruttering av studenter og ansatte i Utviklingsprosjekt Nesna 2022-2023, Nord universitet

Martin Bruusgaard Harbitz

- Varamedlem i Allmennmedisinsk forskningsutvalg

Magnus Hjortdahl

- Medlem i Helsedirektoratets Nasjonalt råd for akuttmedisinske tjenester
- Medlem i arbeidsgruppe som reviderer nasjonal traumeplan
- Medlem i arbeidsgruppe som skal lage en veileder for akutthjelperordningen

Frank Remman

- Rådgiver i Praksisnett

8 PUBLIKASJONER I 2023

8.1 Vitenskapelige artikler

Pedersen, K., Løyland, H. I., Sæther, E. M., Sten-Gahmberg, S., Abelsen, B., Snilsberg, Øyvind, & Iversen, T. (2023). Primærhelseteam – en mer teambasert fastlegetjeneste. *Magma*, 26(5). <https://doi.org/10.23865/magma.v26.1421>

Abelsen, B., Pedersen, K., Løyland, H.I. et al. Expanding general practice with interprofessional teams: a mixed-methods patient perspective study. *BMC Health Serv Res* 23, 1327 (2023). <https://doi.org/10.1186/s12913-023-10322-z>

Løyland, H. I., Pedersen, K., Sten-Gahmberg, S., Gaarder Harsheim, I., Sæther, E. M., Iversen, T., ... Abelsen, B. (2023). Effekter, gevinster og kostnader ved digital hjemmeoppfølging – en samfunnsøkonomisk analyse basert på et pragmatisk randomisert forsøk. *Magma*, 26(5). <https://doi.org/10.23865/magma.v26.1426>

Ibarra-Sanchez AS, Abelsen B, Chen G, Wisløff T. Educational patterns of health behaviors and body mass index: A longitudinal multiple correspondence analysis of a middle-aged general population, 2007–2016. 2023. *PLoS ONE* 18 (12): e0295302. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0295302>

8.2 NSDM-rapporter

Abelsen B, Fosse A, Brandstorp H. Pilotprosjektet ALIS-Vest: en utprøving av utdanningsstillinger i allmenntidmedisin. Sluttrapport fra følgeevaluering. NSDM-rapport 2023. Tromsø: Nasjonalt senter for distriktsmedisin.

Fosse A, Abelsen B. Rekruttere og beholde sykepleiere i distrikt – en kunnskapsoppsummering

8.3 Andre rapporter

Holte JH, Abelsen B, Fosse A, Markussen TE, Olsen T. Spesialistutdanningen i allmenntidmedisin – nye roller og mer ansvar til kommunene. Fafo-rapport 2023:02. Oslo: Fafo.

8.4 Kronikker, innlegg etc

Fosse A, Abelsen B, Svensson A, Halvorsen PA. Sammen om helse i nord. Nordnorsk debatt, 11.10.2023. [Helse Nord RHF, Helsevesenet | Sammen om helse i nord \(nordnorskdebatt.no\)](https://www.nordnorskdebatt.no/helse-nord-rhf-helsevesenet-sammen-om-helse-i-nord)

Fosse A, m.fl. Styresaken må avvises. Nordnorsk debatt, 20.02.23. <https://www.nordnorskdebatt.no/styresaken-ma-avvises/o/5-124-228947>

8.5 Høringer og innspill

NSDMs høringssvar til NOU 2023:4 «Tid for handling» - Helsepersonellkommisjonen

NSDMs høringssvar til NOU 2023:8 Fellesskapets sykehus. Styring, finansiering, samhandling og ledelse

NSDMs høringssvar til rapporten «Gjennomgang av allmennlegetjenesten